

KIS-531 – Gl. syntagme, paradigme

(GE – 24 03 97)

I. – SYNTAGMATIQUE

Hervez SAUSSURE e c'hoarvez ar
c'hefebadur ¹ (Gl. *syntagmatique* b.)
eus ar c'heñverioù etre an unvezioù yezh kenheuilh e steuñvenn ar gomz. E ziforc'hiñ a reer diouzh ar *c'hevreadur* (Gl. *syntaxe*) a zo hollad an araezadoù arveret da eren kenetrezo an unvezioù yezh er frazenn. “Pep kefebadur n'eo ket kevreadur, hogen pep kevreadur zo kefebadur.”²”

Studi ar c'hefebadur zo ar **gefebadurezh** (Gl. *syntagmatique* b.) evel ma'z eo ar *gevreadurezh* studi ar c'hevreadur, ar *yezhadurezh* studi ar yezhadur, ar *c'heriadurezh* studi ar geriadur, h.a.

II. – SYNTAGME

Bep ma komz ar yezher e widenn ar gerioù, keñverioù oc'h anadiñ etrezo. Hervez SAUSSURE bepred, e tisoc'h ar **c'hefebad** g. (Gl. *syntagme*) eus kediadur div pe lies unvez yezh kenheuilh e steuñvenn ar gomz. Sk. : “*un ti bras*”, “*redek buan*”. Br. **keñverioù kefebadel** (Gl. *rappports syntagmatiques*) a reer eus ar c'heñverioù desellet etre parzhioù ar c'hefebad hag etre pep hini anezho hag ar c'hefebad e unan.

SAUSSURE a lakae ivez war ar c'heñverioù kefebadel an anvad Gl. *rappports in praesentia*, Br. **keñverioù ouzh erouez**, pa vezont stignet etre elfennoù ur steudad

---

¹ Kinnig a ran luniañ an termen-mañ diwar Br. *kev- + heb-*. A-zivout Br. *-heb-*, sl. KIS-291, La-08, pp. 170-172 ; KIS-359, La-09, p. 78, 87, 90 ; KIS-415, La-10, p. 24-25 ; KIS-522, La-11, pp. 94-98.

² “Tous les faits de syntagmatique ne se classent pas dans la syntaxe, mais tous les faits de syntaxe appartiennent à la syntagmatique.” F. de SAUSSURE, *Cours de linguistique générale*, 5ème éd., Payot, 1955, p. 188.

bezant er gomz, erouez. Lavarout a reer c'hoazh emañ Gl. *en contraste*, Br. **a-zargemm**, an unvezioù bezant en ur c'hefebad. Sl. **III** amañ izeloc'h.

Warlerc'hiaded SAUSSURE, CHOMSKY pergen, e-ser ar c'hramadeg c'hanadurel (Gl. *grammaire générative*), a lak kemm etre lies rizh kefebedoù : **kefebad anvel** (Gl. *syntagme nominal*) : “ *un ti bras* ” ; **kefebad verbel** (Gl. *syntagme verbal*) : “ *m eus prenet* ” ; **kefebad adverbel** (Gl. *syntagme adverbial*) : “ *war ar maez* ”, h.a.

Un aters a save Saussure oa : “ Ar c'hefebad rizhek eo ar frazenn peurgetket. Lodek eo avat er gomz, nann er yezh ; hag eñ ve diwar se eus ar c'hefebad un devoud a gomz ? N'eo ket hon meno. Piaou ar gomz eo frankiz ar c'hediañ ; dav eo emc'houlenn ha ken frank all eo an holl gefebadoù. Kejañ a reer da gentañ gant un niver bras geriennoù a zo lodek er yezh ; anezho bommoù graet endeo, a vir ar boaz na ve kemmet tra enno [...]. Hevelep troiennoù ne vezont ket savet war an taol, pourchaset int gant an hengoun. [...] Ouzhpenn zo ; ret eo debarzh d'ar yezh, nann d'ar gomz, an holl rizhoù kefebedoù savet diwar furmoù reoliek.¹ ” Ur respont disheñvel a ro Martinet da aters Saussure. Strishaat a ra erdal ar c'hefebad d'ar c'hediadoù unvezioù gwerchelaet gant komzerion, ar c'hediañ o vezañ graet war an taol diwar zevred ar c'homzer. Eus ar bommoù bezant er yezh endeo, “ pourchaset gant an hengoun ”, e ra Martinet **kevneuziadoù** (Gl. *synthèmes*) ouzh o despizañ : “ Nep krennenn eus ar prezeg a zo ganti a bep hent monedigezh un neuziad², eviti da vezañ elfennadus e div pe lies unvez eulek.³ ” Da skouer, “ *ur barner a beoc'h* ” zo ur *hevneuziad* tra ma'z eo “ *ur barner kewer* ” ur *c'hefebad*.

III. – PARADIGMATIQUE

¹ “ La phrase est le type par excellence du syntagme. Mais elle appartient à la parole, non à la langue ; ne s'ensuit-il pas que le syntagme relève de la parole ? Nous ne le pensons pas. Le propre de la parole, c'est la liberté des combinaisons ; il faut donc se demander si tous les syntagmes sont également libres. On rencontre d'abord un grand nombre d'expressions qui appartiennent à la langue ; ce sont les locutions toutes faites, auquel l'usage interdit de rien changer [...]. Ces tours ne peuvent pas être improvisés, ils sont fournis par la tradition. [...] Mais ce n'est pas tout ; il faut attribuer à la langue, non à la parole, tous les types de syntagmes construits sur des formes régulières. ” F. de SAUSSURE, *id.*, *ibid.*, pp. 172-173.

² Gl. *monème*, sl. KIS-144, La-07, pp. 8 hh.

³ “ Tout segment du discours qui se comporte en tout point comme un monème, mais qui est susceptible d'être analysé en deux ou plus de deux unités significatives. ”

Br. **keñverioù kestraladel** ¹ (Gl. *rappports paradigmaticques*) a reer eus unan a'n daou rizh keñverioù etre an unvezioù yezh, egile o vezañ ar *c'heñverioù kefebadel* (Gl. *rappports syntagmaticques*, sl. **I** diaraok). Stignet int a-gevezkael etre an unvezioù a c'hell erouezañ en ur c'henarroud. Mar kemerer da skouer ar bomm : “ *ur banne laezh* ” e vo keñverioù kestraladel etre *banne, tasad, dant, boked* diouzh un tu hag etre *laezh, gwîn, glav, avel* diouzh an tu all. SAUSSURE en doa anvet hevelep keñverioù Gl. *rappports in absentia* (Br. **keñverioù ouzh dierouez**) ² pe c'hoazh Gl. *rappports associatifs* (Br. **keñverioù strollatadel**).

E-touez an **teskadoù kestraladel** pe **kestraladoù** (Gl. *ensembles paradigmaticques* pe *paradigmes*, sl. **IV** pelloc'h) e tiforc'her tri rizh hervez ma'z eus etre elfennoù an teskad boutinded a) ster ha furm, sk. : *redek, reder, redadeg, redenn*, h.a. ; b) furm sonel hepken, sk. : *redek, redaolad, redi, redimañ*, h.a. ; *reder, seder, alc'houeder, keder, hader*, h.a. ; c) ster hepken, sk. : *redek, kerzhout, neuñviñ, berañ*, h.a. Eus ar c'heñverioù etre elfennoù ur steudad kestraladel e lavarar emaint Gl. *en opposition*, Br. **a-gevenep** — koulz e ve lavarout ivez emaint Gl. *en exclusion mutuelle*, Br. **a-gevezkael**.

IV. – PARADIGME

Ent klasel e reer Br. **kestralad** g. (Gl. *paradigme*) ur ger eus hollad ar furmoù gallus o talvoud da verkañ an diazalc'hioù en devez e diabarzh ar frazennoù, da skouer taolenn un or en holl c'hourioù. E se, o tibab ar verb “*hadañ*” e kinnig Roparz HEMON *kestralad bongevor ar verboù reizh* er furm : “*hadan, hadez, had, hadomp, hadit, hadont, hader*”. Alies avat e tremener gant roll an dibennoù : “*-an, -ez, -Ø, -omp, -it, -ont, -er*”.

Er ster kempredel e talvez Br. **kestralad** (Gl. *paradigme*) hollad an unvezioù a c'haller keveskemmañ gant un unvez yezh e diabarzh ur c'henarroud lavaret — sl. ar skouerioù roet dindan **III** diaraok. MARTINET a eeuna an dasparzh a rae SAUSSURE eus ar c'hestaladoù : intent a ra boutinded ar ster evel keñverioù etre unvezioù ar

¹ Kinnig a ran luniañ Br. *kestraladel* diwar Br. *stal* "situation, état" (ÉC 11 445), Kb. *cystal* "of equal status or worth, equivalent, comparable" (GPC 816).

² Un deskivadur alvezelour a rae SAUSSURE eus ar pezh hon eus anvet an *dierouez* : “ On voit que ces coordinations [etre elfennoù un teskad kestraladel] sont d'une tout autre espèce que les premières [etre elfennoù ar c'hefebad]. Elles n'ont pas pour support l'étendue ; leur siège est dans le cerveau ; elles font partie de ce trésor intérieur qui constitue la langue chez chaque individu.” *Id.*, *ibid.*, p. 171.

c'henvelladur kentañ (Gl. *unités de première articulation*), eleze an neuziadoù (Gl. *monèmes*), ha boutinded ar furm evel keñverioù etre unvezioù an eil kenvelladur (Gl. *unités de seconde articulation*), eleze ar mouezhiadoù (Gl. *phonèmes*). Da lavarout eo, er c'herienn : “ un den ... ”, ez eus kestraladoù koulz eus an teskad *kaer*, *brav*, *koant*, *kenedek*, h.a. hag eus an teskad *kaer*, *taer*, *laer*, *naer*, h.a.